

13

ADMINISTRACIONS PÚBLIQUES I CÀRREGA FISCAL

RESUM

El total del consum públic a les Illes Balears (els salaris més les compres de béns i serveis) va arribar als 3.242,8 milions d'euros, la qual cosa representa l'11,6% de l'oferta interior a preus de mercat, 6,7 punts per sota del nivell estatal, que és el nivell de consum públic més baix del conjunt de les comunitats autònomes. Igualment, el percentatge d'assalariats de les administracions públiques és del 13,4%, el quart més baix per CA, i se situa 2 punts per sota de la mitjana regional. En contrapartida, l'estalvi públic va ser de 3.825,5 milions d'euros, mentre que la inversió pública es va situar en els 760,4 milions d'euros, de manera que es generà una capacitat de finançament del conjunt de les administracions públiques (l'estatal, l'autonòmica, la insular i la local) de 3.065,1 milions d'euros, equivalent al 13,5% del PIB, que és el percentatge més alt de totes les comunitats autònomes.

L'any 2009 ha estat el d'inici de l'activitat de l'Agència Tributària de les Illes Balears (ATIB). Se l'ha dotat amb un pressupost inicial de 15,9 milions d'euros i una plantilla de personal de 342 persones. El funcionament d'aquest primer any ha donat una recaptació per al conjunt dels ingressos de 845,6 milions d'euros.

El pressupost general d'ingressos per a l'any 2009 de l'Administració general de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears (en el qual queden incloses les entitats autònomes) és de 4.037,5 milions d'euros, en contrast amb els 3.787,3 milions d'euros que s'havien aprovat per a l'exercici de l'any anterior.

Per a l'exercici del 2009, els consells insulars presenten uns pressuposts agregats que sumen 537,6 milions d'euros, xifra que representa un augment del 22,3% en relació amb l'exercici anterior, que duplica la taxa de creixement iniciada en l'exercici precedent i consolida el canvi de tendència enfront de la moderació dels exercicis anteriors.

Quant a l'Hisenda municipal, la suma total dels ingressos per a l'exercici del 2009 s'acosta a la barrera dels mil cinc-cents milions d'euros, que modera el grau de creixement dels pressuposts municipals, si bé es manté una taxa d'increment (7,9%) en relació amb l'exercici precedent, molt per sobre encara de la depreciació monetària. En aquestes circumstàncies es produeix un creixement net en termes monetaris del 7,1%, que representa un creixement real sobre el PIB de l'11,6%, fet que consolida la creixent presència dels municipis en l'economia il·lenca.

El deute acumulat de les Illes Balears durant l'any 2009 va ser de 3.289 milions d'euros, un 35,5% superior al de l'any anterior.

13.1.

ANÀLISI PRESSUPOSTÀRIA

L'exposició d'aquest apartat es divideix en els subapartats següents: en primer lloc, s'analitzen els pressuposts generals de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears i l'evolució del deute acumulat; en segon lloc, els pressuposts dels consells insulars; en tercer lloc, els dels ajuntaments, i en quart lloc, es presenta l'anàlisi de la recaptació tributària que va obtenir la Delegació Especial d'Hisenda a les Illes Balears. Finalment, s'analitza la càrrega fiscal a les Balears per illes i per municipis.

13.2.

LA COMUNITAT AUTÒNOMA

En aquest subapartat analitzam els pressuposts de l'Administració general, els dels ens de dret públic i de les societats públiques, i també el deute acumulat.

13.2.1. EL PRESSUPOST DE L'ADMINISTRACIÓ GENERAL

En aquest subapartat analitzam, en primer lloc, els capítols dels ingressos i, tot seguit, s'estudia l'evolució de les despeses.

13.2.1.1. Els ingressos

L'any 2009 ha estat el d'inici de l'activitat de l'Agència Tributària de les Illes Balears (ATIB). La constitució de la institució s'ha anat completant en el transcurs de l'any, d'una banda, mitjançant la reestructuració dels serveis existents en la desapareguda Direcció General de Tributs i Recaptació, i de l'altra, mitjançant la creació de nous òrgans que la conformen. Ha tingut un pressupost inicial de 15,9 milions d'euros i una plantilla de personal de 342 persones, de les quals tan sols 130 corresponen als serveis centrals, 154 a la Recaptació de Tributs i 38 a les oficines de districte hipotecari.

El funcionament d'aquest primer any, contrastat amb les dades del 2008 de les diferents fonts de recaptació anterior, presenta les dades rellevants següents: el conjunt dels ingressos assoleixen els 845,6 milions d'euros, amb una evolució negativa del -12,35%. Aquesta caiguda no ha estat homogènia, ja que, d'una banda, els ingressos per tributs cedits gestionats per l'Administració autonòmica, més vinculats al patrimoni immobiliari –tant a la tinència com a la transmissió *inter vius* (compra-vendes i donacions)

o *mortis causa* (herències)– presenten una disminució del 33,3%; i de l'altra, els tributs locals gestionats mitjançant convenis amb les entitats locals (48) presenten encara una evolució positiva amb un creixement conjunt del 24,6%, amb especial rellevància dels ingressos per l'IBI, que creixen el 28,4%, aliens a la crisi del mercat immobiliari. (Vegeu els quadres I-89 i AI-98 a AI-100.)

En aquest sentit, pot semblar contradictori l'increment dels ingressos per l'impost sobre l'increment del valor dels terrenys de naturalesa urbana (plusvàlua), la qual cosa s'aclareix si es té en compte que aquest impost es gestiona directament pels ajuntaments (en què s'aprecia la disminució de l'activitat immobiliària) i que l'ATIB tan sols recapta els impagats en executiva fonamentalment pendents de cobrament d'anys anteriors.

Quant als tributs propis, els ingressos presenten un lleuger creixement de l'1,4%, en què la principal font de recursos, el cànon de sanejament d'aigües, creix un 4,5%, cosa que permet donar cobertura a la disminució d'ingressos pel derogat impost sobre les estades en empreses turístiques d'allotjament i l'impost sobre instal·lacions

QUADRE I-89. INGRESSOS TOTALS DE L'AGÈNCIA TRIBUTÀRIA (2009)

Concepte	2009	2008	% variació
Tributs gestionats per CAIB	385.432.538,14	577.747.977,73	-33,29%
Tributs propis	95.671.463,69	94.311.236,02	1,44%
Tributs locals**	364.155.656,37	292.360.557,08	24,56%
Recursos d'ens públics autonòmics**	365.251,94	334.283,95	9,26%
TOTAL	845.624.910,14	964.754.054,78	-12,35%

*Ingressos totals comptabilitzats el 2009 corresponent a exercici corrent i tancat.

**Ingressos recaptats el 2009.

Font: Informe de funcionament de l'Agència Tributària 2009.

QUADRE I-90. PRESSUPOST D'INGRESSOS DE LA COMUNITAT AUTÒNOMA DE LES ILLES BALEARS: DISTRIBUCIÓ ECONÒMICA. (2008-2009)

Capítols	2008		2009		Variació		Valor relatiu	
	Import				2008			
	(en milers d'euros)				2009			
					Variació (%)			
I	Imposts directes	438.954,03	537.748,15	98.794,12	22,51	11,59	13,32	
II	Imposts indirectes	2.119.031,66	1.792.153,52	-326.878,14	-15,43	55,95	44,39	
III	Taxes i altres ingressos	214.222,76	222.727,57	8.504,80	3,97	5,66	5,52	
IV	Transferències corrents	235.752,45	346.317,74	110.565,29	46,90	6,22	8,58	
V	Ingressos patrimonials	10.004,75	14.659,33	4.654,58	46,52	0,26	0,36	
	Total operacions corrents	3.017.965,65	2.913.606,30	-104.359,35	-3,46	79,69	72,16	
VI	Alienació d'inversions reals	26.633,18	50.989,28	24.356,10	91,45	0,70	1,26	
VII	Transferències de capital	123.824,04	154.195,94	30.371,90	24,53	3,27	3,82	
	Total ingressos no financers	3.168.422,87	3.118.791,52	-49.631,35	-1,57	83,66	77,25	
VIII	Actius financers	884,49	435,05	-449,44	-50,81	0,02	0,01	
IX	Passius financers	617.959,90	918.248,99	300.289,09	48,59	16,32	22,74	
	Total ingressos financers	618.844,39	918.684,04	299.839,65	48,45	16,34	22,75	
	Total operacions de capital	150.457,23	205.185,22	54.727,99	36,37	3,97	5,08	
	Total	3.787.267,26	4.037.475,56	250.208,30	6,61	100,00	100,00	

Font: Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Economia, Hisenda i Innovació.

que incideixen en el medi ambient, que ha estat declarat inconstitucional.

En conjunt, la conclusió des del punt de vista dels ingressos és que a les administracions locals els tributs de pagament periòdic permeten compensar amb el seu creixement l'evolució negativa dels ingressos vinculats al món econòmic, mentre que l'Administració autonòmica es veu més afectada per la seva dependència de l'impost de transmissions, accentuada en aquest cas per la desaparició dels ingressos per l'impost sobre el patrimoni.

El pressupost general d'ingressos per a l'any 2009 de l'Administració general de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears (en el qual queden incloses les entitats autònomes) és de 4.037,5 milions d'euros, en contrast amb els 3.787,3 milions d'euros que s'havien aprovat per a l'exercici de l'any anterior. (Vegeu els quadres I-90 i AI-101 a AI-105.)

A partir de la previsió d'ingressos per al 2009 i de la comparació amb les dades homogeneïtzades del 2008, i suposant assumides dins la previsió inicial les competències de sanitat mitjançant els mecanismes que deriven del nou sistema de finançament, es desprèn un augment del 6,6%. Cal destacar com un efecte de la crisi econòmica la disminució dels impostos indirectes (-327 milions d'euros).

Fent l'anàlisi per capítols, es pot observar que els corresponents a les operacions corrents són els més importants pel que fa al pes relatiu sobre el total del pressupost, ja que representen en conjunt el 72% dels ingressos prevists.

13.2.1.2. Les despeses

Els crèdits corresponents a l'estat de despeses dels pressuposts de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears del 2009 es presenten en tres nivells d'agregació corresponents a les classificacions econò-

QUADRE I-91. EVOLUCIÓ DEL PRESSUPOST DE DESPESES A LA COMUNITAT AUTÒNOMA (2001-2009)

Any	Despesa	Variació	
		import (en milers d'euros)	(%)
2001	950.491,98	62.883,62	7,08
2002	1.069.802,54	119.310,56	12,55
2003	1.796.610,00	726.807,46	67,94
2004	1.859.185,68	62.575,68	3,48
2005	2.587.788,97	728.603,29	39,19
2006	2.713.974,46	126.185,49	4,88
2007	2.894.384,59	180.410,13	6,65
2008	3.787.267,26	892.882,67	30,85
2009	4.037.475,55	250.208,29	6,61

Font: Govern de les Illes Balears. Conselleria d'Economia, Hisenda i Innovació.

**QUADRE I-92. PRESSUPOST DE DESPESES DE LA COMUNITAT AUTÒNOMA DE LES ILLES BALEARS:
DISTRIBUCIÓ ECONÒMICA (2008-2009)**

Capítols	2008		2009		Variació		Valor relatiu	
	Import (en milers d'euros)				Variació (%)		2008	2009
I	Despeses de personal	1.330.312,13	1.422.265,14	91.953,01	6,91	35,13	35,23	
II	Despeses corrents de béns i serveis	511.532,74	515.256,19	3.723,46	0,73	13,51	12,76	
III	Despeses financeres	134.330,40	190.713,71	56.383,32	41,97	3,55	4,72	
IV	Transferències corrents	737.363,41	785.847,68	48.484,27	6,58	19,47	19,46	
	Total operacions corrents	2.713.538,67	2.914.082,72	200.544,06	7,39	71,65	72,18	
VI	Inversions reals	605.983,59	579.110,85	-26.872,74	-4,43	16,00	14,34	
VII	Transferències de capital	340.572,06	355.621,52	15.049,46	4,42	8,99	8,81	
	Total despeses no financeres	3.660.094,32	3.848.815,09	188.720,77	5,16	96,64	95,33	
VIII	Variació d'actius financers	30.000,01	30.000,01	0,00	0,00	0,79	0,74	
IX	Variació de passius financers	97.172,94	158.660,46	61.487,52	63,28	2,57	3,93	
	Total despeses financeres	127.172,95	188.660,47	61.487,52	48,35	3,36	4,67	
	Total operacions de capital	946.555,65	934.732,36	-11.823,29	-1,25	24,99	23,15	
	Total	3.787.267,26	4.037.475,56	250.208,30	6,61	100,00	100,00	

Font: Govern de les Illes Balears. Conselleria d'Economia, Hisenda i Innovació.

mica, funcional per programes i orgànica. El conjunt de les despeses arriba als 4.037,5 milions d'euros, amb un augment del 6,6% respecte del 2008. (Vegeu els quadres I-91 i I-92 i AI-106 a AI-109.)

La classificació econòmica presenta els crèdits agrupats d'acord amb la seva naturalesa econòmica i distingeix entre operacions corrents (capítols I, II, III i IV) i operacions de capital (capítols VI, VII, VIII i IX). A la vegada, els crèdits destinats a operacions corrents es desglossen en despeses de funcionament (despeses de personal i compra de béns corrents i serveis), en despeses financeres i en transferències corrents. Les operacions de capital distingeixen entre les inversions reals (inversions directes efectuades per l'Administració mateixa), les transferències de capital i les variacions d'actius i de passius financers.

El conjunt de les operacions corrents experimenta un creixement del 7,4%, cosa que suposa 200,5 milions d'euros més respecte de la xifra del 2008 i 0,8 punts percentuals per sobre de l'increment global del pressupost. Quant al pes relatiu sobre el total, les operacions corrents passen del 71,7% el 2008 al 72,2% en el pressupost del 2009, això suposa un descens de 4,66 punts percentuals.

Pel que fa a les operacions de capital, cauen un 1,3% i suposen una variació d'11,8 milions d'euros per sota de la xifra del 2008, 7,8 punts percentuals per sota de l'increment global del pressupost. Quant al pes relatiu sobre el total, les operacions de capital passen del 25% el 2008 al 23,2% en el pressupost del 2009, és a dir, un decrement d'1,8 punts percentuals.

13.2.1.3. Les inversions

Les dotacions previstes en el capítol VI de l'estat de despeses, a més de les classificacions a què hem fet referència en els apartats anteriors, estan agrupades i classificades per criteris de territorialització segons l'àmbit insular en el qual es du a terme la despesa, d'acord amb el que estableix el Decret legislatiu 1/2005, de 24 de juny, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de finances de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, en l'article 35.

La territorialització recollida en aquest pressupost es correspon, per raons tant d'homogeneïtat com de les operacions pressupostàries mateixes, amb els codis que s'han utilitzat en pressuposts anteriors. La territorialització de la inversió és un aspecte problemàtic en qualsevol pressupost. El criteri que s'ha seguit per territorialitzar el capítol VI és el d'aplicar el codi territorial corresponent a l'àmbit insular on es produeix la inversió. S'ha de fer ressaltar que una territorialització amb aquest criteri només permet territorialitzar la inversió efectuada en matèria d'infraestructures, i fins i tot així és discutible que es pugui assegurar que la rendibilitat de la inversió repercuteix exclusivament sobre el territori al qual s'ha imputat. D'altra banda, el criteri de territorialització usat, aplicat a altres tipus d'inversions diferents de les de dotació d'infraestructura, pot conduir a lectures errònies de les dades; malgrat que la despesa efectuada es faci en un lloc determinat, això no implica que els efectes es manifestin només en aquest lloc. Aquest fet justifica, en part, l'existència d'un codi 00 «indeterminat», ja sigui perquè a priori és impossible determinar

QUADRE I-93. TERRITORIALITZACIÓ DE LA INVERSIÓ (2008-2009)

Codi/denominació	2008	2009	Variació		Valor relatiu		
					2008	2009	
	Import						
	(en milers d'euros)				(%)		
00 Indeterminat	57.684,50	70.327,81	12.643,31	21,92	20,82	29,73	
10 Mallorca (sense Palma)	127.959,04	55.159,60	-72.799,44	-56,89	46,17	23,32	
11 Palma	23.499,41	54.246,36	30.746,95	130,84	8,48	22,93	
20 Menorca	25.965,38	15.988,36	-9.977,02	-38,42	9,37	6,76	
30 Eivissa	39.646,93	38.155,32	-1.491,61	-3,76	14,31	16,13	
40 Formentera	2.367,29	2.694,88	327,59	13,84	0,85	1,14	
Total inversió	277.122,55	236.572,33	-40.550,22	-14,63	100,00	100,00	

Font: Govern de les Illes Balears. Conselleria d'Economia, Hisenda i Innovació.

físicament el lloc on es produirà la inversió, ja sigui perquè, fins i tot sabent-ho, la territorialització conduiria a desvirtuar totalment les dades territorialitzades.

Amb aquestes prevencions i tenint en compte aquestes consideracions, és com s'han de llegir les dades de la territorialització. Es desprèn que, del total d'inversions reals a la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, el 23,32% es fan a l'illa de Mallorca sense tenir present Palma, atès que és l'illa més gran i que té un major nombre d'habitants i, per tant, la que té una major activitat social i econòmica de l'arxipèlag. A la capital de les Illes, Palma, s'hi destina un 22,93%; a Eivissa, un 16,13%; a Menorca, el 6,76%, i a Formentera, que es diferencia per primera vegada, ja que segons el nou Estatut d'autonomia s'ha dotat amb un consell insular propi, hi correspon un 1,14%. El 29,73% és inversió no territorialitzada. (Vegeu el quadre I-93.)

13.2.1.4. Els pressuposts dels béns de dret públic i de les societats públiques

Els pressuposts dels béns de dret públic, formats, d'una banda, per un seguit d'empreses públiques no societàries (Radiotelevisió de les Illes Balears, IBATUR, Institut Balear de l'Aigua i de Qualitat Ambiental, Institut Balear de Conservació de la Natura, Institut Balear de l'Habitatge, Serveis Ferroviaris de Mallorca, Institut d'Innovació Empresarial de les Illes Balears, Institut Balear d'Infraestructures i Serveis Educatius i Culturals, Institut d'Estratègia Turística de les Illes Balears, Fons de Garantia Agrària i Pesquera de les Illes Balears, Ports de les Illes Balears, Agència de Cooperació Internacional de les Illes Balears i Espais de Natura Balear) i, de l'altra, dos consorcis (Centre Balears Europa i Transports de Mallorca), així com els de les societats públiques (empreses públiques de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears

QUADRE I-94. PRESSUPOST DELS ENS PÚBLICS I SOCIETATS PÚBLIQUES 2009: DISTRIBUCIÓ ECONÒMICA

Ingressos	Entitats de dret públic			Societats públiques			Total	
	Euros (en milers)	Valor relatiu (%)	Valor relatiu (%)	Euros (en milers)	Valor relatiu (%)	Euros (en milers)	Valor relatiu (%)	Valor relatiu (%)
Capítols								
III Taxes, preus públics i altres	82.914,71	12,85	-	28.070,58	-	110.985,29	14,89	
IV Transferències corrents	130.982,42	20,31	19,46	19.575,02	19,46	150.557,44	20,19	
V Ingressos patrimonials	5.871,30	0,91	5,07	5.095,56	5,07	10.966,86	1,47	
VI Alienació d'inversions	47.481,90	7,36	-	3.507,37	-	50.989,27	6,84	
VII Transferències de capital	206.174,63	31,97	39,12	39.350,37	39,12	245.525,00	32,93	
VIII Actius financers	240,00	0,04	0,00	0,00	0,00	240,00	0,03	
IX Passius financers	171.335,62	26,56	4,97	5.000,00	4,97	176.335,62	23,65	
Total ingressos	645.000,58	100,00	100,00	100.598,90	100,00	745.599,48	100,00	
Despeses								
Capítols								
I Despeses de personal	58.739,68	9,11	21,94	22.067,33	21,94	80.807,01	10,84	
II Despeses corrents	81.533,06	12,64	40,32	40.563,92	40,32	122.096,98	16,38	
III Despeses financeres	64.877,19	10,06	8,80	8.856,08	8,80	73.733,27	9,89	
IV Transferències corrents	8.263,26	1,28	0,00	0,00	0,00	8.263,26	1,11	
VI Inversions reals	265.428,36	41,15	17,97	18.075,33	17,97	283.503,69	38,02	
VII Transferències de capital	66.310,53	10,28	2,91	2.930,00	2,91	69.240,53	9,29	
VIII Actius financers	30.000,00	4,65	0,00	0,00	0,00	30.000,00	4,02	
IX Passius financers	69.848,49	10,83	8,06	8.106,23	8,06	77.954,72	10,46	
Total despeses	645.000,57	100,00	100,00	100.598,89	100,00	745.599,46	100,00	

Font: Govern de les Illes Balears. Conselleria d'Economia, Hisenda i Innovació.

QUADRE I-95. DEUTE DE LES CA 2002-09¹: VALORS ABSOLUTS I RÀTIO DEUTE/PIB

	2002		2003		2004		2005		2006		2007		2008		2009	
	Deute acumulat (en milions d'euros)	Deute/ PIB 7,4	Deute acumulat (en milions d'euros)	Deute/ PIB 7,0	Deute acumulat (en milions d'euros)	Deute/ PIB 6,5	Deute acumulat (en milions d'euros)	Deute/ PIB 5,9	Deute acumulat (en milions d'euros)	Deute/ PIB 5,4	Deute acumulat (en milions d'euros)	Deute/ PIB 5,0	Deute acumulat (en milions d'euros)	Deute/ PIB 5,4	Deute acumulat (en milions d'euros)	Deute/ PIB 6,8
Andalusia	7.110	7,4	7.338	7,0	7.417	6,5	7.352	5,9	7.311	5,4	7.285	5,0	8.051	5,4	9.828	6,8
Aragó	1.084	4,8	1.107	4,6	1.135	4,4	1.153	4,1	1.163	3,9	1.165	3,6	1.517	4,4	1.890	5,7
Astúries	817	5,2	865	5,2	802	4,5	803	4,1	729	3,5	744	3,3	770	3,2	1.080	4,7
Balears (Illes)	466	3,5	605	4,4	936	4,5	1.589	7,0	1.635	6,7	1.784	6,8	2.427	8,8	3.289	12,5
Canàries (Illes)	850	3,1	1.021	3,5	1.178	3,5	1.430	3,9	1.563	4,0	1.562	3,7	1.883	4,3	2.352	5,6
Cantàbria	272	3,2	303	3,8	377	3,6	411	3,6	398	3,3	434	3,3	511	3,6	662	4,9
Castella-la Manxa	784	3,2	807	3,1	1.057	3,8	1.351	4,4	1.543	4,7	1.829	5,2	2.380	6,4	4.074	11,6
Castella i Lleó	1.340	3,4	1.424	3,4	1.451	3,2	1.789	3,7	1.798	3,4	1.794	3,2	2.459	4,2	3.227	5,8
Catalunya	9.568	7,9	9.665	7,4	12.230	7,8	13.792	8,1	14.043	7,7	14.819	7,6	18.230	8,9	22.605	11,5
Extremadura	782	6,5	782	6,0	783	5,6	783	5,2	784	4,8	785	4,5	904	5,0	1.086	6,2
Galícia	3.141	8,5	3.156	8,1	3.265	7,7	3.381	7,3	3.404	6,9	3.712	7,0	3.894	6,9	4.783	8,8
La Rioja	148	3,1	164	3,1	193	3,1	187	2,8	184	2,6	276	3,6	393	4,8	507	6,5
Madrid	6.043	6,6	6.246	6,5	8.976	6,1	10.099	6,3	10.073	5,8	10.055	5,4	10.166	5,2	11.576	6,2
Múrcia	684	3,8	685	3,5	748	3,5	691	3,0	686	2,8	648	2,4	755	2,7	1.340	5,0
Navarra	643	5,1	643	4,8	646	4,5	646	4,2	647	3,9	628	3,6	798	4,3	1.112	6,2
País Basc	984	3,0	1.084	3,1	1.303	2,7	1.140	2,0	931	1,6	642	1,0	893	1,3	2.519	3,8
Com. Valenciana	6.875	10,0	7.668	10,5	9.345	11,5	10.183	11,6	10.759	11,4	11.550	11,4	12.295	11,6	14.330	14,1
Total	41.591	6,4	43.563	6,3	51.842	6,2	56.779	6,3	57.652	5,9	59.711	5,7	68.327	6,2	86.260	8,2

1. Dades corresponents al quart trimestre de cada any. De cada comunitat autònoma s'hi inclouen les unitats que s'ocupen de l'Administració general, les universitats del seu àmbit i els ens de dret públic i societats públiques dependents de la comunitat autònoma, que es classifiquen com a administracions públiques.

Font: Banc d'Espanya.

ADDENDA QUADRE I-95.1. VARIACIÓ ABSOLUTA I RELATIVA DEL DEUTE (2002-2009) (ILLES BALEARS I ESPANYA)							
	03/02	04/03	05/04	06/05	07/06	08/07	09/08
Balears (Illes)	139	331	653	46	149	643	862
Espanya	1972	8279	4937	873	2059	8616	17933
Total	7,05	4,00	13,23	5,27	7,24	7,46	4,81

ADDENDA QUADRE I-95.2. DEUTE DE LES EMPRESES PÚBLIQUES DE LES COMUNITATS AUTÒNOMES (2009)		
	Ràtio deute/PIB	Valors absoluts
Andalusia	0,2	346
Aragó	1,2	384
Astúries	0,9	215
Balears (Illes)	2,6	675
Canàries (Illes)	0,6	249
Cantàbria	0,3	35
Castella-la Manxa	2,7	963
Castella i Lleó	0,4	249
Catalunya	3,7	7.261
Extremadura	0,1	18
Galícia	0,4	211
La Rioja	0,0	0
Madrid	0,7	1.321
Múrcia	0,1	27
Navarra	1,9	350
País Basc	1,2	793
Com. Valenciana	2,3	2.319
Total	1,5	15.416

Font: Banc d'Espanya.

en forma de societat anònima), s'inclouen en els pressuposts de la conselleria del Govern de les Illes Balears de la qual depenguin. Per això, es considera interessant analitzar els pressuposts d'aquestes institucions.

De manera agregada, el pressupost d'a-

questes institucions per a l'exercici del 2009 arriba a un total de 745 milions d'euros, dels quals 645 milions d'euros corresponen a entitats de dret públic, i 101 milions d'euros, a societats públiques, amb una minoració del 3%. (Vegeu els quadres I-94 i AI-109.)

13.2.2. EL DEUTE ACUMULAT

D'acord amb el Banc d'Espanya (dades referides al quart trimestre de l'any), el deute acumulat de les Illes Balears durant l'any 2009 va ser de 3.289 milions d'euros, un 35,5% superior al de l'any anterior. Aquesta quantitat representa el 3,8% del deute total de les comunitats autònomes.

El nivell d'endeutament per PIB va augmentar del 8,9% el 2008 al 12,5% el 2009, 4,3 punts per sobre del conjunt de comunitats autònomes. Només s'hi situen per sobre la Comunitat Valenciana, amb un 14,1%. (Vegeu el quadre I-95.)

Cap comunitat autònoma no ha aconseguit reduir el seu deute públic com a conseqüència de la crisi econòmica, que està provocant un augment de les despeses i una caiguda molt important dels ingressos.

En l'addenda del quadre I-95.2 es pot veure que el deute de les empreses públiques a les Balears assoleix els 675 milions d'euros, la qual cosa representa el 2,6% del PIB i se situa com el tercer més important després de Catalunya i Castella-la Manxa.

13.3.

CONSELLS INSULARS

Per a l'exercici del 2009, els consells insulars presenten uns pressuposts agregats que sumen 537,6 milions d'euros, xifra que representa un augment del 22,3% en relació amb l'exercici anterior i duplica la taxa de creixement iniciada en l'exercici precedent i consolida el canvi de tendència

enfront de la moderació dels exercicis anteriors, fet que representa un creixement net molt per sobre del merament monetari per corregir els efectes d'un IPC que a les Illes Balears durant l'exercici 2009 va tenir un creixement de tan sols el 0,8%. (Vegeu el quadre AI-110.)

Individualment, els tres consells insulars han incrementat significativament la suma dels seus pressuposts, encara que d'una forma desigual i, si en l'exercici 2008 era el Consell Insular de Menorca el que presentava de forma destacada una taxa major de creixement (el 18,56%), gairebé deu punts percentuals per sobre dels altres dos consells insulars, el 2009 la seva taxa de creixement del 13,3% queda en els mateixos 10 punts percentuals, ara per sota de la taxa anual de creixement pressupostari del Consell Insular de Mallorca (23,8%) i del Consell Insular d'Eivissa (24,1%), per la qual cosa en el context del bienni 2007-2009 podem dir que el creixement pressupostari ha estat similar per als tres organismes insulars. (Vegeu el quadre AI-111.)

La variació més significativa, pel seu calat econòmic i el seu previsible efecte sobre l'evolució econòmica local, dels ingressos i les despeses a nivell agregat dels ens insulars la constitueix el marcat esforç inversor d'aquests el 2009, de tal manera que les inversions directes han passat de 60,8 a 109 milions d'euros (+125,5%), i és especialment significatiu que aquest esforç inversor en infraestructures no s'ha finançat amb major endeutament directe (de fet, els ingressos per nou deute disminueixen un 7,5%), sinó amb transferències de capital d'altres administracions, que creixen també en 48 milions d'euros (78,4%).

D'aquesta manera, la resta dels increments de despesa, bàsicament en despesa corrent, és finançat amb majors transferències corrents que creixen en quantia similar en valors absoluts (49 milions), si bé el creixement en termes relatius representa un més discret 16,9% .

Pel vessant dels ingressos, s'aprecia un lleuger repunt dels ingressos per imposició directa (+12,8%), fet que permet compensar (en valors absoluts similars entorn dels 2 milions d'euros) la disminució dels ingressos per imposició indirecta (-7,8%).

En aquest sentit, torna a resultar una excepció el Consell Insular d'Eivissa, fet que un any més sembla obeir més a qüestions metodològiques en l'aplicació dels ingressos que a variacions impositives rellevants, mentre que el Consell Insular de Mallorca i el Consell Insular de Menorca presenten una evolució pressupostària impositiva en la mateixa línia.

En la resta dels ingressos corrents, els ingressos per taxes i prestació de serveis es mantenen en valors absoluts similars, mentre que els ingressos patrimonials creixen en 3 milions en els pressuposts del Consell Insular d'Eivissa (ingressos previstos per arrendament de l'hipòdrom), cosa que genera una cridanera taxa de creixement del 3.496,5%, que traslladada al conjunt dels tres ens insulars representa un creixement del 75,8%.

Quant als ingressos per operacions de capital, com ja s'ha destacat en una primera apreciació destaca la disminució dels ingressos per endeutament (passius financers), especialment en el Consell Insular de

Mallorca, qüestió que adquireix major significació si es consideren el creixement de les transferències de capital d'altres administracions amb origen en diversos convenis, que després té la seva contrapartida en un creixement significatiu de les despeses d'inversions.

En el vessant de la despesa, com s'aprecia clarament, destaca tant en valors absoluts com en el seu creixement (+125,5%) la consignació per a inversions reals, que constitueixen les inversions directes dels ens insulars.

Les transferències de capital per a inversions, especialment als ajuntaments, es mantenen sense variació significativa, merament vegetativa en la línia del creixement de l'IPC (+0,8%), i els actius financers, pràcticament en equilibri amb els ingressos d'igual naturalesa, creixen un 9,5% que no resulta significatiu en termes absoluts.

No ocorre el mateix amb els passius financers, ja que el seu creixement en el vessant de la despesa ha d'analitzar-se conjuntament amb la disminució en el vessant dels ingressos, és a dir, major amortització del deute anterior i menor endeutament nou (malgrat que encara és superior), fet que suposa una tendència a anar reduint el ritme d'endeutament net.

Entre les despeses corrents, les despeses de personal arriben ja als 150 milions d'euros, cosa que representa un creixement del 8,75%, molt superior al creixement mitjà de les retribucions (entorn del 2%), cosa que s'ha d'interpretar com un augment significatiu de plantilles.

No obstant això, les despeses de personal, que representaven ja gairebé un terç de la despesa total en l'exercici anterior, veuen rebaixat el seu pes relatiu en el pressupost fins al 27,9%, i si s'observa en el seu conjunt els Capítols I i II que constitueixen la despesa directament vinculada al funcionament dels serveis dels ens insulars representen la meitat del pressupost (50,9%) el 2009, enfront del 57,1% de l'exercici anterior, a causa de l'important creixement de les inversions que caracteritza el pressupost del 2009.

En aquest sentit, el creixement del capítol de despeses per al funcionament dels serveis (+9,7%) resulta coherent amb el creixement de plantilla, qüestió que no és aliena a la descentralització administrativa, que representa la consolidació del procés de traspàs de competències de l'Administració autonòmica als consells insulars.

La previsió de despeses per atendre els interessos del deute es manté gràcies a l'estabilitat dels tipus baixos referenciats a l'EURIBOR durant l'exercici, mentre que les transferències corrents per a ajudes a les famílies i als ajuntaments creixen en 10 milions d'euros, un 17,9%.

En la tècnica d'elaboració pressupostària de l'exercici del 2009 no s'aprecien canvis metodològics rellevants una vegada consolidada la consignació econòmica d'ingressos pel seu origen en els pressuposts dels consells insulars com a criteri d'assignació d'ingressos establert per a la participació dels ens insulars en els tributs gestionats per l'Administració central. Una vegada més, ha de fer-se la matisació que no s'inclou en l'anàlisi pressupostària d'institucions insulars

el pressupost del Consell Insular de Formentera, ja que després de la segregació es manté la seva inclusió en el pressupost de l'Ajuntament de Formentera.

Igualment, des del punt de vista metodològic es manté l'homogeneïtat en el tractament pressupostari de les dades dels consells insulars, fins i tot a efectes comparatius interanuals, amb l'excepció apuntada el passat exercici de la variació de criteri metodològic per l'aplicació en el Consell Insular d'Eivissa d'un criteri diferent en la imputació dels fons percebuts de l'estat per participació en els impostos gestionats per l'Estat, la incidència del qual en termes absoluts continua essent poc significativa.

En valors absoluts, destaca el creixement pressupostari del Consell Insular de Mallorca en 70 milions d'euros, enfront dels 9 de creixement pressupostari del de Menorca i els 20 del d'Eivissa. En termes relatius, el creixement interanual és també important (+23,8%) del Consell Insular de Mallorca, fins i tot superat per la taxa interanual de creixement del d'Eivissa (+24,1%), mentre que el de Menorca té un comportament més discret (+13,3%), comportament peculiar després del seu creixement el 2008.

Comparant els pressuposts dels tres consells insulars en el vessant de la despesa en operacions de capital (inversions directes en capítol VI o indirectes en capítol VII per transferències de capital per a inversions a altres ens públics i privats) s'aprecia que l'esforç inversor que caracteritza el conjunt agregat té el seu origen en els consells de Mallorca i Eivissa, amb taxes de creixement espectaculars, sobretot a Mallorca

(+38 milions d'euros, el +173%), mentre que el d'Eivissa incrementa les seves inversions directes en 19 milions d'euros (+123,5%), i el de Menorca augmenta la seva dotació per a inversions en 3,7 milions d'euros, que representen una taxa de creixement del 33,4%, ja de per si significativa, però que queda aomburada per les xifres dels altres dos.

A la resta dels capítols de despesa corrent de funcionament, és també el d'Eivissa el que es desmarca de la tònica de creixement dels altres dos consells insulars, ja que congela la despesa corrent, amb un lleu creixement de la despesa en personal i un important estalvi en el capítol II de despeses de funcionament per a la prestació dels serveis, i en el capítol III d'interessos, que sembla obeir més a una renovació del deute a tipus més baixos (l'endeutament nou en ingressos és igual a l'amortització de deute en despeses, per la qual cosa no es produeix endeutament net).

Per la seva banda, els consells insulars de Mallorca i Menorca presenten un creixement de la despesa corrent del 12% i del 15,7% respectivament, creixement que s'observa en tots els capítols, del qual destaca l'augment en despeses de personal (10,3% i 7,7%, molt per sobre del 2% d'augment mitjà de retribucions), cosa que implica creixement net de plantilles i, consegüentment, de despeses en el capítol II.

13.4.

AJUNTAMENTS

Un any més, en la línia d'exercicis anteriors, el conjunt del pressupost agregat dels ajun-

taments de les Balears per a l'exercici del 2009 no està anivellat, atès que els ingressos prevists (1.436,3 milions d'euros) són superiors al total de les despeses (1.424,8). Aquest superàvit inicial té el seu origen en el d'alguns municipis de Mallorca. Concretament, per a l'exercici 2009 són els d'Alcúdia, Andratx, Bunyola, Inca, Lloret, Lloseta, Lluçmajor, Pollença i Sóller. No obstant això, aquest superàvit inicial (inferior a l'1% del total del pressupost) manca de significació econòmica i la seva incidència pot considerar-se merament marginal. Per la seva banda, el conjunt dels ajuntaments de Menorca, Eivissa i Formentera presenten els seus pressupostos equilibrats. (Vegeu el quadre AI-112.)

La suma total dels ingressos per a l'exercici de 2009 s'acosta ja a la barrera dels mil cinc-cents milions d'euros i modera el grau de creixement dels pressupostos municipals, si bé es manté una taxa d'increment (7,9%) en relació amb l'exercici precedent, molt per sobre encara de la depreciació monetària (l'IPC interanual a desembre de 2009 es va situar a les Balears en el 0,8% i el PIB va créixer un -3,7%). En aquestes circumstàncies es produeix un creixement net en termes monetaris del 7,1%, que representa un creixement real sobre el PIB de l'+11,6%, per la qual cosa es consolida la creixent presència dels municipis en l'economia il·lenca.

En el seu conjunt, el pressupost agregat dels municipis per al 2009 manté el seu dèficit inicial no financer per sobre dels 50 milions euros, concretament en 56,82 (55,89 el 2008, que fou l'exercici del salt quantitatiu enfront dels 23,7 el 2007, 18,9 el 2006 i 6,9 el 2005), i consolida el canvi

de tendència d'anys anteriors en una situació deficitària que equival al 17,8% del total de la despesa en inversions. El dèficit sense càrrega financera per interessos també es manté en xifres similars a l'exercici precedent, 32,8 milions d'euros enfront dels 33,3 del 2008.

Quant als ajuntaments més rellevants per la suma total del seu pressupost, com en exercicis anteriors s'observa clarament com els municipis de Palma i Calvià són els que disposen d'un major pressupost en valors absoluts, els quals recuperen per a l'exercici 2009 el seu pes en el pressupost del conjunt de les corporacions municipals la barriera del 40% del total balear (43,0%) i acumulen tan sols més de la meitat del pressupost municipal (52,4%) en relació amb el conjunt dels municipis de l'illa de Mallorca. (Vegeu el quadre AI-113.)

Per al 2009 la variació interanual dels pressuposts dels ajuntaments de les Balears resulta molt irregular, des de creixements a l'entorn del 25% en els municipis de Calvià, Pollença o Eivissa, mentre que en l'extrem oposat diversos municipis arriben a presentar taxes negatives, entre els quals destaquen Marratxí, amb un saldo interanual del -15,05%. En el seu conjunt són els ajuntaments d'Eivissa i Formentera els que presenten una taxa major de creixement (+11,75% enfront de la discreta taxa de variació interanual dels de Menorca (+1,84%), i al mateix temps els de Mallorca se situen en la mitjana balear, a l'entorn del +8,00%. En aquests paràmetres de creixement se situa l'Ajuntament de Palma, el pressupost del qual augmenta en 38 milions d'euros fins als 488,6, mentre que en el de Calvià el creixement és de 24 milions d'euros.

S'observa un any més les significatives diferències en aquesta ràtio de despesa municipal per habitant entre els municipis d'interior i els municipis turístics de la costa, on existeix una major diferència entre la població de fet i la de dret, cosa que aporta més ingressos per càpita però genera, al seu torn, majors necessitats de recursos gastats per càpita per mantenir aquesta sobrecàrrega de serveis, que suposa atendre aquesta població flotant que, no obstant això, no computa als efectes de les ràtios de despesa i d'ingressos per habitant.

Quant al pressupost de l'Ajuntament de Palma, resulta destacable el creixement de l'endeutament en gairebé 42 milions d'euros, amb una taxa de creixement interanual del +113,43%, si bé l'endeutament net creix en menor quantia (26 milions d'euros, el 5,3% del total del pressupost) mentre que en el vessant de la despesa 20 d'aquests milions es destinen a augmentar la consignació per a transferències corrents de funcionament i la resta es destina a inversions indirectes a través de transferències de capital. (Vegeu el quadre A I-114.)

En el cas de Calvià, els ingressos pressupostaris creixen especialment en les transferències de capital i l'alienació d'inversions, per sobre dels 10 milions ambdós capítols pressupostaris, fet que permet un creixement de les inversions reals directes en valors absoluts similars, entorn dels 20 milions. (Vegeu el quadre AI-115.)

Pel que fa a la despesa per habitant, resulta significatiu el creixement operat a Calvià, que situa la despesa municipal en

2.335,46 euros per habitant, xifra solament superada per Formentera (2.444,55 euros/habitant). En aquest cas, cal tenir en compte que el pressupost municipal inclou també les seves competències com a consell insular, per la qual cosa no resulten comparables en termes d'homogeneïtat metodològica. Solament el cas d'Andratx, amb 2.158,17 euros per habitant, resultaria comparable, si tenim en compte que la mitjana de la «càrrega municipal» se situa el 2009 en 1.338,74 euros per habitant i any.

13.5.

L'ADMINISTRACIÓ DE L'ESTAT

La Delegació Especial d'Hisenda a les Illes Balears, com a òrgan de recaptació tributària de l'Administració de l'Estat, va obtenir el 2009 una recaptació tributària de 2.070 milions d'euros, cinc-cents cinquanta menys que l'any anterior i quatre-cents menys que en l'exercici precedent, fet que representa una disminució del -20,6%. (Vegeu el quadre I-96.)

QUADRE I-96. INGRESSOS DE LA DELACIÓ ESPECIAL D'HISENDA DE LES ILLES BALEARS (2009)

	En milions de pessetes		En milers d'euros		Var. 09/08 (%)
	2008	2009	2008	2009	
Impostos sobre la renda de persones físiques	242.216	205.527	1.455.747	1.235.240	-15,15%
Impostos sobre societats	72.267	45.925	434.335	276.014	-36,45%
Resta del capítol I	12.746	8.573	76.604	51.523	-32,74%
Capítol I: Impostos directes	327.229	260.024	1.966.686	1.562.777	-20,54%
Impostos sobre el valor afegit	78.620	57.157	472.515	343.518	-27,30%
Impostos especials	2.712	1.606	16.298	9.651	-40,78%
Renda de duanes	318	227	1.912	1.363	-28,71%
Resta de capítol II	21.203	20.211	127.432	121.473	-4,68%
Capítol II: Imposts indirectes	102.853	79.201	618.157	476.005	-23,00%
Taxa sobre el joc	0	0	0	0	
Altres ingressos	3.926	5.179	23.593	31.129	31,94%
Capítol III: Taxes i altres ingressos	3.926	5.179	23.593	31.129	31,94%
Total d'ingressos tributaris	434.007	344.404	2.608.436	2.069.911	-20,65%

Font: Delegació Especial d'Hisenda de les Illes Balears, Agència Estatal de l'Administració Tributària (Servei d'Auditoria Interna).

En valors absoluts, la disminució de la recaptació tributària a les Balears retrocedeix a xifres de cinc anys enrere i se situa en xifres de recaptació de l'exercici del 2004.

Aquesta disminució de la recaptació obeeix a l'alentiment de l'activitat econòmica i suposa un 7,86% del PIB balear a preus de mercat (preus corrents) del 2009, és a dir, un punt i mig menys que en l'exercici anterior i 3,7 punts per sota de l'any precedent, mentre que en el context de l'Estat els ingressos tributaris totals el 2009 varen baixar al 8,2% del PIB, enfront del 15,8% de l'exercici anterior.

La disminució de la recaptació a les Balears és superior a la mitjana de l'Estat (-14,4%) i afecta tots els tributs importants: si la caiguda en l'IRPF és de 220 milions d'euros, més contundent és la caiguda dels beneficis de les empreses, amb una disminució de 158 milions d'euros en la recaptació de l'impost de societats (-36%) a acumular a una baixada del 34% ja l'any anterior, i al tràfic mercantil en general, amb una baixada de 129 milions d'euros (-27,3%) en la recaptació de l'impost sobre el valor afegit (IVA), amb tot inferior a la caiguda nacional (-30,1%).

S'aprecia ja aquesta disminució de l'activitat en les rendes de les persones físiques, la recaptació de l'IRPF la variació interanual del qual és del -15,15% (més accentuada que el -10,5% de caiguda mitjana de recaptació de l'IRPF a l'Estat). No obstant això, encara s'aprecia una certa demora en la incidència de la crisi sobre la recaptació de l'IRPF per causes motivades per la pròpia mecànica de l'impost, mentre que en l'impost de societats s'aprecien ja amb tota

cruesa els efectes de la crisi, amb una disminució interanual del -26,1% de la recaptació sobre les rendes obtingudes el 2008 i que són objecte d'imposició en l'exercici següent, el 2009.

També és generalitzada la caiguda de recaptació en els impostos indirectes (IVA, duanes, impostos especials sobre tabacs, alcohol, etc.) amb caigudes properes al 30% originades tant per la retracció del consum intern com per la caiguda de la despesa turística, mentre que les taxes i altres ingressos presenten importants xifres de creixement relatiu, malgrat la seva escassa entitat en valors absoluts, comportament que contrasta amb el que s'observa en la mitjana de recaptació nacional, ja que les Balears quadruplica la mitjana nacional.

No pot parlar-se de desplaçament de recaptació dels impostos directes sobre la renda als impostos indirectes sobre el consum, sinó que el 2009 pot considerar-se com un exercici de caiguda generalitzada en sintonia amb l'activitat econòmica general.

Quant a la distribució de la càrrega impositiva per a l'exercici de 2009 del conjunt de la recaptació, l'anàlisi de les Balears permet apreciar que, malgrat la caiguda de recaptació, els tributs directes es mantenen en les tres quartes parts de la recaptació (75,5%), i els impostos sobre el consum (incloent taxes), la quarta part restant (24,5%). Aquest fet contrasta amb el conjunt del territori, on la recaptació tributària directa es manté entorn del 60% (58,2% el 2009) i la recaptació pels tributs indirectes té major importància relativa en el conjunt de la recaptació tributària en l'àmbit nacional, fins al 41,8%, cosa que confirma

que aquesta diferenciació de l'estructura impositiva nacional en relació amb les Balears no és un fet conjuntural.

13.6.

LA CÀRREGA FISCAL A LES BALEARS⁸⁷

Durant l'exercici del 2009, la càrrega fiscal a les Balears va ser de 7,8 milions d'euros, amb una disminució del 17,9%. Encara es manté en taxes properes a un terç del PIB balear, ja que se situa en un 29,04%, xifra que està per sota de la taxa del 2007, que va ser del 29,4%, i s'allunya del 32,84% del 2008. La causa d'això cal cercar-la lògicament en la disminució de l'activitat econòmica en general i dels ingressos de les famílies.

Aquesta càrrega fiscal es distribueix entre els tres nivells de l'Administració de forma no homogènia, disminueix lleugerament la càrrega recaptatòria per part de l'Estat i

augmenta lleugerament per part de les administracions local i autonòmica. En qualsevol cas, gairebé els tres cinquens de la càrrega fiscal la recapta l'Administració de l'Estat (57,5%), mentre que els dos cinquens restants es distribueix entre l'Administració autonòmica (31%) i la local, que també puja unes dècimes, enfront del 10% de l'any anterior. (Vegeu el gràfic I-27.)

Pel que fa als ciutadans, la càrrega fiscal per habitant baixa de 8.528,67 euros per habitant i any el 2008 a 7.116,51 euros, disminució que s'aprecia en el conjunt de les comunitats autònomes. Es manté un any més com la tercera més alta de l'Estat, només superada pel País Basc i Madrid. En la mateixa línia i respecte al nivell de «pressió fiscal» en relació amb el PIB per capita, s'observa una disminució del 32,84% de l'any anterior al 29,04% el 2009, que continua essent el nivell més alt entre totes les comunitats autònomes, amb 3,4 punts per sobre de la mitjana (diferència que s'incrementa fins als 5,3 punts percentuals si no es considera Madrid pels efectes distorsionadors que pugui tenir

87. Amb referència a aquest subapartat, es consideren les definicions conceptuals següents:

Càrrega fiscal: Conjunt dels tributs recollits als capítols I, II i III dels pressuposts de les administracions públiques.

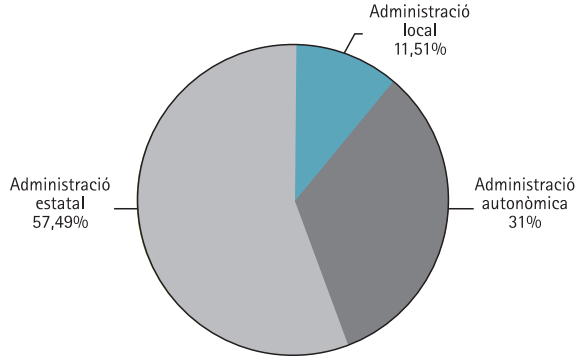
Pressió fiscal: Relació de la càrrega fiscal per habitant en relació amb el PIB per capita (a preus de mercat, preus corrents, primera estimació de l'INE).

Metodologia d'imputació per comunitats autònomes:

- Per a les administracions locals, les consignacions per capítols en els pressuposts d'ingressos de cada corporació per al 2009.
- Per a les administracions autonòmiques, les consignacions per capítols en els pressuposts d'ingressos de cada autonomia per al 2009.
- Per a l'Administració de l'Estat: la recaptació del 2009 del capítol I s'assigna a les comunitats autònomes de règim comú segons el criteri d'aplicar els percentatges definitius de l'IRPF del 2008 acordats en el Consell de Política Fiscal i Financera. La recaptació del 2009 del capítol II s'assigna a les comunitats autònomes segons el criteri de l'import que resulta d'aplicar els índexs de consum (INE) acordats com a criteri de repartiment per a l'IVA en el Consell de Política Fiscal i Financera. La recaptació del 2009 del capítol III s'assigna a les comunitats autònomes en la delegació de les quals s'han recaptat i es prorrataja la recaptació dels serveis centrals segons la recaptació de les diferents delegacions.

La càrrega fiscal per municipis s'obté afegint a la càrrega fiscal de l'Administració local la càrrega fiscal corresponent dels altres tres nivells administratius (insular, autonòmic i estatal) prorratjats.

Gràfic I-27
Càrrega fiscal per administracions a les Illes Balears (2009)

Font: Elaboració pròpia.

QUADRE I-97. CÀRREGA FISCAL PER HABITANT (2009)						
	PIB per càpita	Adm. local	Adm. autonòmica	Adm. estatal	Total	Pressió fiscal: CF/PIB
Illes Balears	24.510,00	818,9	2.206,28	4.091,34	7.116,51	29,04%
Castella-la Manxa	17.208,00	588,71	1.660,28	2.457,60	4.706,58	27,35%
País Basc	30.703,00	6.878,27	35,25	1.436,67	8.350,19	27,20%
Madrid	30.029,00	783,43	2.398,88	4.869,86	8.052,17	26,81%
Andalusia	17.485,00	631,24	1.536,09	2.454,28	4.621,62	26,43%
Astúries	21.523,00	504,91	1.784,82	3.356,89	5.646,62	26,24%
Catalunya	26.831,00	763,28	2.350,22	3.921,91	7.035,41	26,22%
Cantàbria	23.343,00	587,52	2.099,30	3.406,84	6.093,66	26,10%
Com. Valenciana	20.259,00	613,75	1.785,63	2.874,24	5.273,61	26,03%
Múrcia	18.619,00	650,34	1.690,71	2.483,25	4.824,30	25,91%
Galícia	19.995,00	448,91	1.502,61	2.747,47	6.014,71	25,78%
Mitjana Nacional	22.886,00	951,67	1.844,88	3.081,11	5.877,66	25,68%
Aragó	24.639,00	629,95	2.047,48	3.555,12	6.232,55	25,30%
La Rioja	24.754,00	680,89	2.085,61	3.425,66	6.192,16	25,01%
Extremadura	16.301,00	468,85	1.356,78	2.155,32	3.980,95	24,42%
Mit. Na. Depurada	22.300,39	1.073,50	1.726,05	2.497,73	5.297,29	23,75%
Castella i Lleó	22.314,00	550,29	1.660,56	2.988,74	5.199,58	23,30%
Navarra	29.598,00	592,55	6.095,27	-13,2	6.674,63	22,55%
Canàries	19.867,00	782,88	1.172,08	1.357,23	3.312,19	16,67%
Ceuta	22.208,00	1.920,21	0	1.152,34	3.072,55	13,84%
Melilla	21.250,00	1.211,56	0	1.107,48	2.319,04	10,91%

Font: Elaboració pròpia sobre dades INE, EUSTAT, AEAT i IBESTAT. Dades en euros.

la centralització dels tributs de les empreses per sobre dels coeficients adoptats pel Consell General de Política Fiscal i Financera en el repartiment de la recaptació tributària). (Vegeu el quadre I-97.)

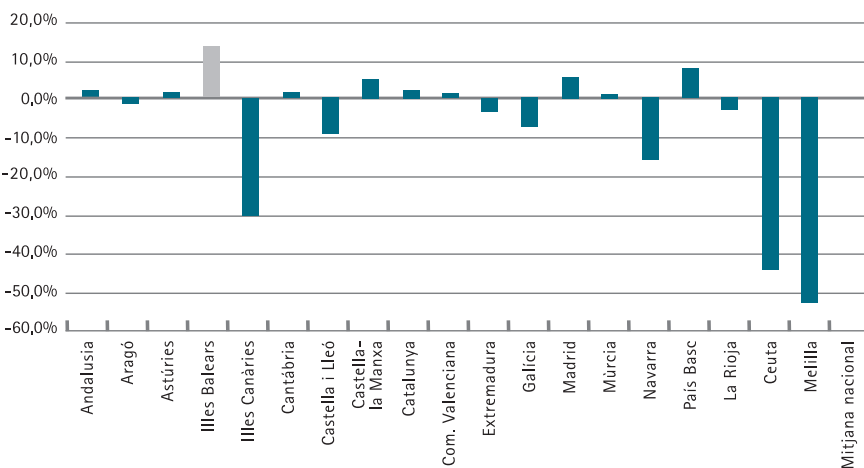
Un any més, es confirma, des del punt de vista dels ingressos tributaris, el desequilibri detectat en les balances fiscals entre comunitats autònomes. Les Balears són la comunitat més desfavorida pel sistema, ja que la despesa pública estatal no compensa aquest desequilibri.

En un sistema tributari progressiu (paga més qui més guanya) i de solidaritat intercomunitari (les regions riques col·laboren en l'avanç de les menys afavorides amb la finalitat d'acostar-les a la mitjana), la realitat tributària nacional presenta a la pràctica desajusts que perjudiquen especialment les Balears.

Comparant la posició relativa de la càrrega fiscal davant la mitjana, si el sistema fos equilibrat la desviació s'hauria de correspondre amb la desviació davant la mitjana de la renda regional, en aquest cas del PIB. En el cas de les Balears, el 2009, la renda per capita dels seus ciutadans se situa un 7,1% per sobre de la mitjana nacional, mentre que els tributs que paga aquest ciutadà «tipus» són un 21,1% més elevats que els pagats pel ciutadà mitjà espanyol, si bé la tendència interanual és a disminuir aquesta diferència (36,25% el 2008).

És a dir, les dades indiquen que el ciutadà «tipus» balear paga un 13,4% més del que hauria de pagar segons la renda que percep en un escenari teòric de progressivitat equilibrada entre renda i pressió fiscal. També en aquesta dada s'observa una tendència a moderar el diferencial balear amb la mitjana nacional, ja que el 2008 el desequilibri era d'un 18,25%.

Gràfic I-28
Diferència respecte a la mitjana nacional en punts percentuals per CA.

Font: Elaboració pròpia sobre dades INE, EUSTAT, AEAT i IBAE.

En aquest sentit, l'anàlisi d'aquestes desviacions resulta especialment desfavorable per a les Balears, tal com es veu en el gràfic I-28.

S'observa que la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, seguida de Madrid i Castella-la Manxa (per aquest ordre), són les comunitats autònomes que suporten un major desequilibri per excés de càrrega fiscal en relació amb la seva riquesa, mentre que entre les comunitats de règim comú són Castella i Lleó, Galícia i Extremadura les que resulten més afavorides pel sistema vigent el 2009.

Una menció a part mereixen les comunitats autònomes que no estan subjectes al règim comú de finançament (Navarra, País Basc i les Canàries) ni les ciutats autònomes de Ceuta i Melilla, si bé totes resulten afavorides atesa la mitjana de les comunitats autònomes, en especial les Canàries i Navarra, amb l'excepció del País Basc, on l'increment de la pressió impositiva de les hisendes forals ha fet canviar de signe davant la mitjana, cosa que podria ser un símptoma, en igualtat de tipus, de menors efectes de la crisi sobre l'economia basca en relació amb la resta. Quant al desglossament institucional de la càrrega fiscal en el conjunt de les

QUADRE I-98. DISTRIBUCIÓ DE LA CÀRREGA FISCAL PER ADMINISTRACIONS (2009)

	Adm. Local	Adm. Autònòmica	Adm. Estatal	Total
Andalusia	13,66%	33,24%	53,10%	100,00%
Aragó	10,11%	32,85%	57,04%	100,00%
Astúries	8,94%	31,61%	59,45%	100,00%
Illes Balears	11,51%	31,00%	57,49%	100,00%
Illes Canàries	23,64%	35,39%	40,98%	100,00%
Cantàbria	9,64%	34,45%	55,91%	100,00%
Castella i Lleó	10,58%	31,94%	57,48%	100,00%
Castella-la Manxa	12,51%	35,28%	52,22%	100,00%
Catalunya	10,85%	33,41%	55,75%	100,00%
Comunitat Valenciana	11,64%	33,86%	54,50%	100,00%
Extremadura	11,78%	34,08%	54,14%	100,00%
Galícia	9,55%	31,98%	58,47%	100,00%
Madrid	9,73%	29,79%	60,48%	100,00%
Múrcia	13,48%	35,05%	51,47%	100,00%
Navarra	8,88%	91,32%	-0,20%	100,00%
País Basc	82,37%	0,42%	17,21%	100,00%
La Rioja	11,00%	33,68%	55,32%	100,00%
Ceuta	38,46%	38,46%	23,08%	100,00%
Melilla	34,32%	34,32%	31,37%	100,00%
Mitjana Nacional	16,19%	31,39%	52,42%	100,00%

Font: Elaboració pròpia sobre dades INE, EUSTAT, AEAT i IBAE.

QUADRE I-99. DISTRIBUCIÓ DE LA CÀRREGA TRIBUTÀRIA PER TIPUS DE TRIBUT (2009)					
	Població	Imposts directes	Imposts indirectes	Taxes i altres ingr.	Total
Andalusia	8.302.923	47,41%	44,91%	7,68%	100,00%
Aragó	1.345.473	54,04%	38,64%	7,32%	100,00%
Astúries	1.085.289	53,00%	41,06%	5,94%	100,00%
Illes Balears	1.095.426	38,57%	55,23%	6,20%	100,00%
Illes Canàries	2.103.992	64,36%	26,31%	9,33%	100,00%
Cantàbria	589.235	50,03%	43,73%	6,24%	100,00%
Castella i Lleó	2.563.521	50,52%	43,17%	6,31%	100,00%
Castella-la Manxa	2.081.313	43,79%	48,78%	7,44%	100,00%
Catalunya	7.475.420	57,46%	36,42%	6,12%	100,00%
Com. Valenciana	5.094.675	48,96%	43,53%	7,52%	100,00%
Extremadura	1.100.667	46,59%	45,70%	7,71%	100,00%
Galícia	2.796.089	49,00%	44,99%	6,01%	100,00%
Madrid	6.386.932	61,68%	33,25%	5,06%	100,00%
Múrcia	1.446.520	48,06%	44,76%	7,18%	100,00%
Navarra	630.578	57,84%	35,38%	6,78%	100,00%
País Basc	2.172.175	49,63%	45,67%	4,70%	100,00%
La Rioja	321.702	52,95%	39,12%	7,94%	100,00%
Ceuta	78.674	35,10%	55,33%	9,57%	100,00%
Melilla	73.460	45,81%	44,51%	9,67%	100,00%
Total Nacional	46.744.064	53,14%	40,43%	6,43%	100,00%

Font: Elaboració pròpia sobre dades INE, EUSTAT, AEAT i IBAE.

comunitats autònomes, és rellevant la diferència estructural de la gestió tributària, especialment en les comunitats de règim foral (Navarra i País Basc) així com en la de les Canàries amb el seu règim especial.

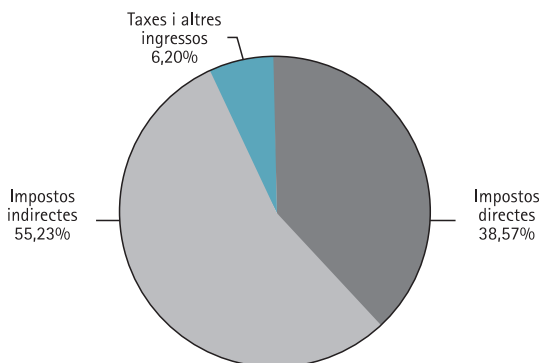
Com en anys anteriors, es nota clarament el major pes en la recaptació de les diputacions forals basques (82,37%) davant l'Administració autonòmica, la gestió tributària de la qual és merament testimonial, mentre que a la Comunitat Foral de Navarra, de caràcter uniprovincial, és l'Administració autonòmica, amb el

91,32%, la que gestiona la major part dels tributs atesa l'adscripció de la hisenda foral a aquesta administració.

Un altre cas singular és el de les Canàries, amb el seu règim especial, en què s'observa una gestió tributària excepcionalment compensada entre les diferents administracions: 23,64% les administracions locals (ajuntaments i cabildos insulars), 35,39% l'Administració autonòmica i 40,98% l'Estat. (Vegeu el quadre I-98.)

Pel que fa a la distribució «qualitativa» de la càrrega fiscal: els impostos directes (els que

Gràfic I-29
**Distribució de la Càrrega Tributària en 2009
per tipus de tribut a les Illes Balears**

Font: Elaboració pròpia.

s'exigeixen individualment segons la riquesa de les persones, amb caràcter progressiu en l'IRPF i a tipus fix per al cas de les persones jurídiques); els impostos indirectes (que s'exigeixen sobre el consum, a tipus fix sobre la despesa i sense tenir en compte la capacitat econòmica del subjecte), i les taxes i altres ingressos (que tracten de repercutir al subjecte el cost dels béns o serveis públics dels quals es beneficia a títol personal, inclosos els interessos de demora en el pagament de les seves obligacions amb l'Administració), s'observa un repartiment equilibrat entre els diferents conceptes tributaris a escala nacional, en què la càrrega impositiva directa representa més de la meitat de la recaptació (53,14%) (presumiblement per la vinculació de certs impostos a valoracions cadastrals que no es veuen alterades per la crisi), mentre que la recaptació indirecta (40,43%) i les taxes i altres ingressos (6,43%) sumen l'altra meitat de la recaptació, tal com s'observa en el quadre I-99.

Una vegada més, entre les administracions autonòmiques de règim comú és la de les Balears la que representa una desviació significativa quant al contingut de la càrrega tributària, ja que la seva estructura interna es desvia significativament de la mitjana cap als impostos indirectes (sobre el consum) en detriment de la càrrega fiscal sobre els impostos directes (sobre la riquesa: rendes i patrimonis). (Vegeu el gràfic I-29.)

La importància relativa de la càrrega fiscal indirecta amb una desviació que supera ja els 15 punts percentuals sobre la mitjana nacional destaca singularment respecte a la resta de comunitats autònomes.

Una explicació plausible seria la distorsió que produeix la significativa diferència que hi ha a les Balears entre la població de fet inclosos els turistes que consumeixen i la població de fet relativa al padró d'habitants, que és la dada sobre la qual es fa l'anàlisi.

Tanmateix, encara que aquesta desviació de la mitjana s'observa, si bé en diferencials molt inferiors, a les comunitats d'Andalusia i València, no s'aprecia a Catalunya, que manté una estructura impositiva més decantada per la imposició directa, possiblement perquè la seva economia és menys dependent del turisme. El cas de les Canàries no és comparable pel seu peculiar sistema impositiu diferenciat.

Una vegada més el «fet insular», els anomenats costos de la insularitat i l'efecte que tenen sobre els preus dels béns de consum, constitueixen la raó d'aquesta desviació de

la càrrega tributària, que, comparada amb la mitjana de les tres comunitats autònomes de rellevància turística, podria estimar-se en una desviació del 10%.

L'anàlisi comparativa interanual entre el 2006 i el 2009 de l'evolució dels ingressos tributaris de les administracions públiques, tant en l'àmbit balear com en la resta de les comunitats, aporta una visió útil dels efectes de la crisi econòmica.

Si la mitjana nacional de càrrega fiscal per habitant el 2006 se situava en 5.459 euros i va pujar el 2007 a 6.032 euros i el 2008 a

**QUADRE I-100A. CÀRREGA FISCAL PER HABITANT 2009
A MENORCA, EIVISSA I FORMENTERA PER MUNICIPIS**

	Impostos directes	Impostos indirectes	Taxes i altres ingressos	Total	Pressió fiscal per habitant
Alaior	2.753,93	3.910,59	389,28	7.053,80	28,78%
Ciutadella de Menorca	2.771,42	3.904,92	479,46	7.155,80	29,20%
Ferrieries	2.664,52	3.888,48	257,76	6.810,76	27,79%
Maó	2.795,04	3.931,39	352,08	7.078,52	28,88%
Mercadal (Es)	3.018,09	3.934,82	450,02	7.402,93	30,20%
Sant Lluís	2.896,33	3.917,08	391,13	7.204,53	29,39%
Castell (Es)	2.697,32	3.881,63	222,84	6.801,79	27,75%
Migjorn Gran (Es)	2.812,25	3.900,28	654,7	7.367,23	30,06%
Mitjana de MENORCA	2.789,35	3.913,43	393,08	7.095,86	28,95%
Formentera	2.628,36	3.903,23	480,98	7.012,57	28,61%
Eivissa	2.675,44	3.884,02	425,88	6.985,34	28,50%
Sant Antoni de Portmany	2.777,55	3.947,91	399,66	7.125,12	29,07%
Sant Josep de sa Talaia	2.771,55	3.911,77	475,47	7.158,78	29,21%
Sant Joan de Labritja	2.641,11	3.938,27	425,78	7.005,16	28,58%
Santa Eulalia del Río	2.651,76	3.892,69	428,36	6.972,82	28,45%
Mitjana d'Eivissa	2.701,92	3.903,96	430,54	7.036,42	28,71%

Font: Elaboració pròpia CES Balears, dades en €/per habitant i any.

QUADRE I-100B. CÀRREGA FISCAL PER HABITANT 2009 A MALLORCA PER MUNICIPIS					
	Impostos directes	Impostos indirectes	Taxes i altres ingressos	Total	Pressió fiscal per habitant
Alaró	2.554,02	3.884,91	304,51	6.743,44	27,51%
Alcúdia	2.943,48	3.914,27	627,73	7.485,48	30,54%
Algaida	2.564,37	3.926,89	200,35	6.691,61	27,30%
Andratx	3.053,18	3.978,33	537,8	7.569,31	30,88%
Artà	2.818,45	3.934,08	652,88	7.405,41	30,21%
Banyalbufar	2.701,88	3.898,48	356,94	6.957,29	28,39%
Binissalem	2.551,63	3.970,51	418,93	6.941,07	28,32%
Búger	2.575,82	3.890,66	367,39	6.833,87	27,88%
Bunyola	2.606,70	3.948,55	358,43	6.913,68	28,21%
Calvià	3.068,64	3.944,37	696,91	7.709,92	31,46%
Campanet	2.528,67	3.877,78	431,58	6.838,03	27,90%
Campos	2.662,90	3.933,85	530,74	7.127,48	29,08%
Capdepera	2.851,41	3.984,61	1.194,79	8.030,81	32,77%
Consell	2.505,33	3.895,52	428,64	6.829,50	27,86%
Costitx	2.507,60	3.904,64	235,61	6.647,85	27,12%
Deià	3.437,38	3.973,04	691,65	8.102,06	33,06%
Escorca	2.616,49	3.903,00	568,02	7.087,51	28,92%
Esporles	2.578,16	3.883,80	389,32	6.851,28	27,95%
Estellencs	2.578,56	3.963,48	404,45	6.946,48	28,34%
Felanitx	2.709,71	3.904,46	423,54	7.037,71	28,71%
Fornalutx	2.528,08	3.920,27	455,13	6.903,48	28,17%
Inca	2.662,31	3.887,57	356,38	6.906,26	28,18%
Lloret de Vistalegre	2.498,92	3.898,60	199,31	6.596,83	26,91%
Lloseta	2.639,31	3.919,67	332,96	6.891,95	28,12%
Llubí	2.531,75	3.904,60	226,71	6.663,07	27,19%
Llucmajor	2.718,05	3.967,14	532,97	7.218,15	29,45%
Manacor	2.700,60	3.896,78	375,7	6.973,08	28,45%
Mancor de la Vall	2.644,63	3.892,18	312,29	6.849,10	27,94%
Maria de la Salut	2.551,61	3.899,63	233,16	6.684,41	27,27%
Marratxí	2.633,53	3.923,05	464,8	7.021,38	28,65%
Montuïri	2.599,65	3.890,07	166,56	6.656,28	27,16%
Muro	2.856,57	3.926,57	631,42	7.414,55	30,25%
Palma	2.720,47	3.949,33	389,09	7.058,89	28,80%
Petra	2.512,65	3.901,73	231,91	6.646,29	27,12%

Continua

QUADRE I-100B. CÀRREGA FISCAL PER HABITANT 2009 A MALLORCA PER MUNICIPIS					
	Impostos directes	Impostos indirectes	Taxes i altres ingressos	Total	Pressió fiscal per habitant
Pollença	2.835,37	3.926,74	605,28	7.367,39	30,06%
Porreres	2.494,39	3.925,33	249,35	6.669,07	27,21%
Sa Pobla	2.629,07	3.900,37	397,19	6.926,63	28,26%
Puigpunyent	2.743,15	3.931,72	432,71	7.107,58	29,00%
Sencelles	2.474,09	3.923,02	240,81	6.637,92	27,08%
Sant Joan	2.595,92	3.942,94	379,68	6.918,54	28,23%
Sant Llorenç des Cardassar	3.122,13	3.913,35	690,08	7.725,56	31,52%
Santa Eugènia	2.586,06	3.888,12	211,44	6.685,62	27,28%
Santa Margalida	2.865,75	3.889,61	428,06	7.183,42	29,31%
Santa Maria del Camí	2.568,84	3.918,19	440,31	6.927,33	28,26%
Santanyí	3.007,89	3.953,94	459,54	7.421,37	30,28%
Selva	2.636,51	3.919,17	346,65	6.902,33	28,16%
Ses Salines	2.679,36	3.905,03	387,78	6.972,17	28,45%
Sineu	2.589,61	3.890,03	264,5	6.744,14	27,52%
Sóller	2.865,90	3.968,87	564,69	7.399,47	30,19%
Son Servera	2.778,50	3.965,32	624,78	7.368,60	30,06%
Valldemossa	2.819,25	3.927,53	597,17	7.343,95	29,96%
Vilafranca de Bonany	2.511,98	3.872,23	157,97	6.542,19	26,69%
Ariany	2.515,38	3.890,01	162,01	6.567,40	26,79%
Mitjana Mallorca	2.764,49	3.963,69	466,2	7.194,38	29,35%

Font: Elaboració pròpia CES Balears, dades en € per habitant i any.

6.749 euros, el 2009 es trenca la tendència i la càrrega fiscal per habitant baixa un 13%, fins als 5.877,7 euros, en un entorn de gairebé absència d'inflació, la qual cosa indica també que en les administracions públiques ja hi ha els efectes de la crisi econòmica.

Un vegada més, cal fer una reserva metodològica, ja que l'estimació de la càrrega fiscal de les administracions autonòmiques i locals (i el seu creixement relatiu) corres-

pon a la dada dels seus pressuposts, que es basa en gran manera en els pagaments a compte que efectua l'Estat segons la recaptació tributària d'exercicis anteriors, la qual no preveia una disminució de la recaptació. D'aquí els dèficits i les quanties a tornar que s'han produït amb les liquidacions definitives del 2008, que es varen presentar el juliol de 2010, circumstància que és més que previsible que es repeteixi amb les xifres del 2009 quan es liquidin el 2011.

13.6.1. LA PRESSIÓ FISCAL A NIVELL LOCAL

En l'àmbit intern balear, la pressió fiscal per illes i per municipis l'any 2009 torna a baixar de la barrera del 30% (fins al 29,4%), en sintonia amb l'evolució de l'economia local.

En l'àmbit interinsular, es manté l'equilibri i la falta de diferències significatives. La mitjana dels municipis de Mallorca queden lleugerament per sobre de la mitjana (trenta centèsimes de punt), mentre que Eivissa (trenta-tres centèsimes), Formentera (quaranta-tres centèsimes) i Menorca (nou centèsimes) queden per sota de la mitjana interinsular.

Un any més són els municipis turístics costaners de Mallorca, amb Deià, Capdepera, Sant Llorenç i Calvià al capdavant, els que lideren la classificació segons la pressió fiscal per habitant, amb taxes superiors al 31% sobre el PIB per capita; en canvi, a la coa hi ha els municipis d'interior de menor grandària, amb taxes entorn del 30%, amb un diferencial de més de nou punts entre el primer i el darrer, mentre que la pressió fiscal es manté més homogènia entre els municipis de Menorca i Eivissa-Formentera, on el diferencial escassament supera un punt percentual. (Vegeu els quadres I-100 A i I-100 B.)

